

การปฏิรูปการเมือง
กับการออกแบบรัฐธรรมนูญ
(Constitutional Design)

รังสรรค์ ชนะพรพันธุ์

คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปาฐกถา 14 ตุลาคม 2551

“... ‘การปฏิวัติตุลาคม 16’ ... ไม่ใช่เป็นการปฏิวัติในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไป หากเป็นขบวนการซึ่งไม่ได้มีผู้นำมุ่งต่อสู้เพื่อแสวงหาและแสวงอำนาจ และในประการสำคัญเป็นการปฏิวัติที่ไม่ได้เสนอทางออกให้กับสังคมในเชิงของการเปลี่ยนแปลงต่างๆเกี่ยวกับอำนาจและระบบความสัมพันธ์ในสังคมไทย ในแง่นี้ ปฏิวัติตุลาคมจัดได้ว่าเป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรม มุ่งประท้วงโจมตีต่อหลักการปกครองและความสัมพันธ์แบบเจ้าคนนายคน...”

เสน่ห์ จามริก

หลักการสิทธิเสรีภาพหลังปฏิวัติ

ตุลาคม 2516

ปาฐกถาโกมล คีมทอง 2518

เค้าโครงปาฐกถา

I. การปฏิรูปการเมือง

II. การออกแบบรัฐธรรมนูญ

ภาคที่หนึ่ง

การปฏิรูปการเมือง

I.1 รัฐธรรมนูญไทยกับการปฏิรูปการเมือง

I.2 ปฏิรูปการเมืองเพื่ออะไร

I.3 Political Competition

I.4 Good Governance

I.1

รัฐธรรมนูญไทยกับการปฏิรูปการเมือง

- รธน. 2540 นับเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มี
อ้างว่า ออกแบบเพื่อปฏิรูปการเมือง
- รธน. 2550 อ้างเหตุผลเดียวกัน แต่ไม่
ปรากฏลายลักษณ์อักษร
- ขบวนการสิทธิเสรีภาพในสังคมการเมืองไทยเติบโตใหญ่หลังการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเดือนตุลาคม 2516

- การเรียกร้องการปฏิรูปการเมืองเริ่มมี
พลวัตต้นทศวรรษ 2530
โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังการรัฐประหาร
เดือนกุมภาพันธ์ 2534 ตามมาด้วย
เหตุการณ์พฤษภาคม 2535
- ข้อที่น่าสังเกตก็คือ การเติบโตใหญ่ของ
ขบวนการเรียกร้องการปฏิรูปการเมือง
เกิดขึ้นในจังหวะเวลาที่เกิด **Paradigm
Shift** ใน **Washington Consensus**

➤ **พัฒนาการของ Washington Consensus**

❖ **First-Generation Economic Policy Reform**

➤ **Getting Prices Right**

❖ **Second-Generation Economic Policy Reform**

➤ **Institutions Matter**

➤ **Democratization คืบคลานเข้าไปสู่ Policy Menu ของ Washington Consensus**

❖ **IMF Policy Conditionalities**

❖ **EU Free Trade Agreements**

เป้าหมายรัฐธรรมนูญ 2540

“...สภาร่างรัฐธรรมนูญได้จัดทำร่าง
รัฐธรรมนูญโดยมีสาระสำคัญเป็นการส่งเสริม
และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน
ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองและ
ตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐเพิ่มขึ้น ตลอดจนทั้ง
ปรับปรุงโครงสร้างทางการเมืองให้มี
เสถียรภาพและประสิทธิภาพยิ่งขึ้น...”

**เป้าหมายของ
รธน. 2540**

**การส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิ
และเสรีภาพของประชาชน**

**การให้ประชาชนมีส่วนร่วม
ในการปกครองและการ
ตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ**

**การปรับปรุงโครงสร้างทาง
การเมืองให้มีเสถียรภาพ
และประสิทธิภาพ**

เป้าหมายรัฐธรรมนูญ 2550

“...ร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่จัดทำใหม่นี้มี
หลักสำคัญเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและ
เสรีภาพของประชาชนให้เป็นที่ประจักษ์ชัด
ยิ่งขึ้น สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและมี
ส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้
อำนาจรัฐอย่างเป็นรูปธรรมและมีสัมฤทธิ์ผล
กำหนดกลไกสถาบันทางการเมืองทุกส่วน

โดยเฉพาะฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารให้มี
คุณภาพและประสิทธิภาพตามวิถีการปกครอง
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแบบ
รัฐสภา สร้างเสริมสถาบันศาลและองค์กรอิสระ
อื่นให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้โดยสุจริต เทียง
ธรรม และเหนือสิ่งอื่นใดคือ การเน้นย้ำคุณค่า
ของคุณธรรม จริยธรรม และแนวทางการ
บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีอันเป็นหลักจรรยา
ชาติ...”

เป้าหมายของ รธน. 2550

ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน

สนับสนุนให้ประชาชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการปกครองและตรวจสอบการใช้อำนาจอรัฐ

การกำหนดกลไกสถาบันการเมืองให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ

ส่งเสริมบทบาทของสถาบันศาลและองค์กรอิสระ

ย้ำคุณค่าและความสำคัญของคุณธรรมจริยธรรม และแนวทางการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

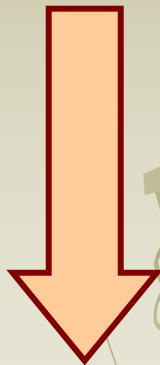
I.2

ปฏิรูปการเมืองเพื่ออะไร

เป้าหมายขั้นปลาย

เป้าหมายชั้นกลาง

เป้าหมายบั้นปลายของการปฏิรูปการเมือง

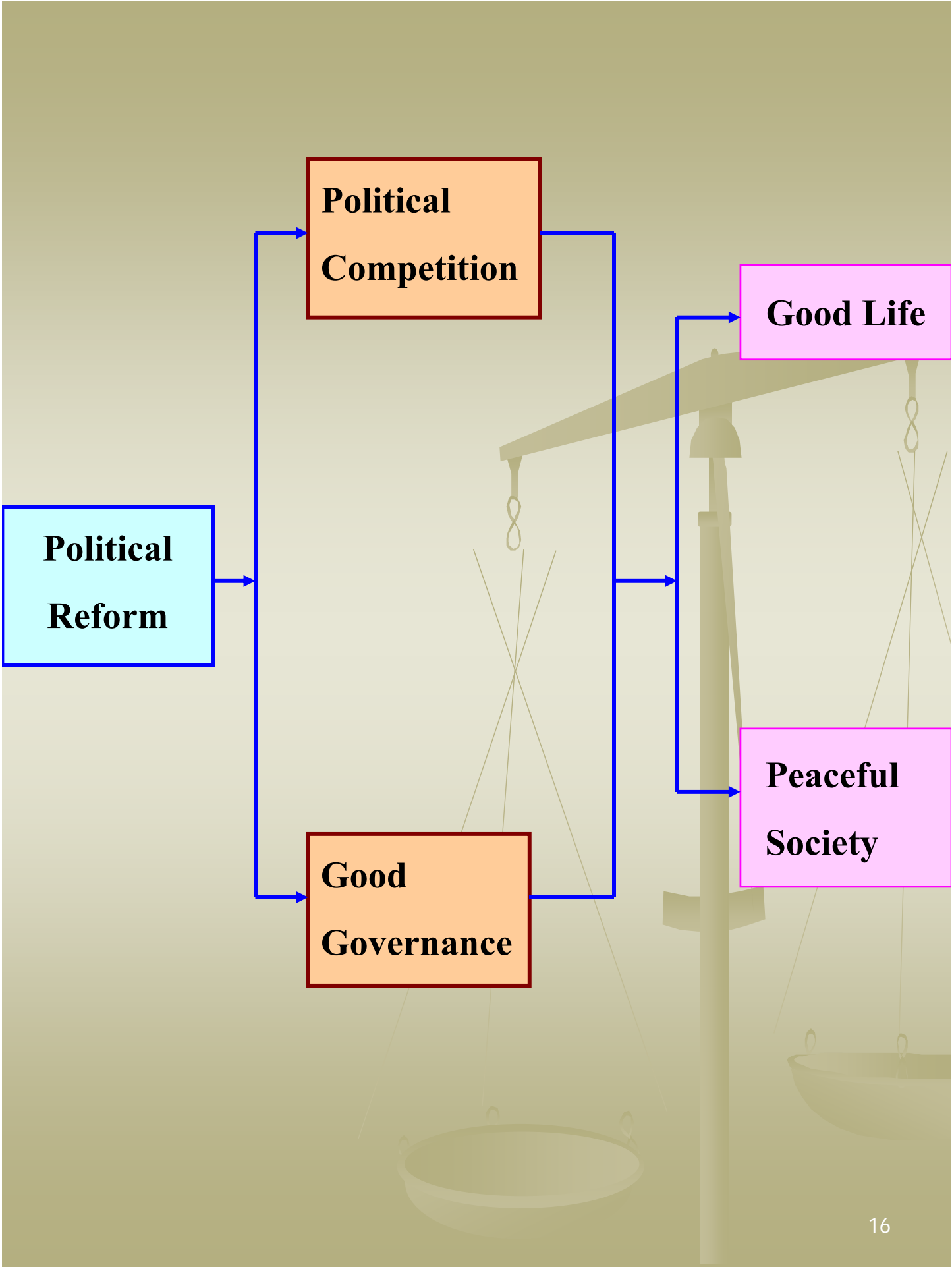

การสถาปนาระบบการเมืองการปกครองที่
เอื้ออำนวยให้ประชาชนมีชีวิตที่ดี ปลอดภัย
จากความอดอยากหิวโหย ได้รับการแบ่งปัน
ทรัพยากรและความสุขอย่างเท่าเทียมกัน
โดยปราศจากอคติ และตั้งคมมีศานติสุข

เป้าหมายชั้นกลางของการปฏิรูปการเมือง

Political Competition

Good Governance

I.3

Political Competition

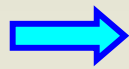
- I. ตลาดการเมืองกับตลาดสินค้าและบริการ
- II. ความหมายของ Political Competition
- III. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการแข่งขันทางการเมือง
- IV. ผลเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการแข่งขันทางการเมือง
- V. ทำอย่างไรตลาดการเมืองจึงมีการแข่งขันเพิ่มขึ้น

**การอำนวยความสะดวกให้ตลาดการเมืองมีการแข่งขัน
มากขึ้น
สมควรเป็นเป้าหมายการปฏิรูปการเมือง**

I.3A

ตลาดการเมืองกับตลาดสินค้า และการบริการ

คำถามพื้นฐาน

สมควรที่จะวิเคราะห์
ตลาดการเมือง
เสมือนหนึ่งตลาดสินค้า
และบริการหรือไม่?

ข้อแตกต่างประการแรก

- ตลาดการเมืองเป็น **Public Exchange Market**
ผลผลิตที่ได้ คือ **Public Goods**
- ตลาดสินค้าและบริการเป็น **Private Exchange Market**
ผลผลิตที่ได้ คือ **Private Goods**

ข้อแตกต่างประการที่สอง

- การแข่งขันในตลาดการเมืองเป็นการแข่งขันเพื่อยึดกุมอำนาจรัฐ หรืออีกนัยหนึ่งยึดกุม **Political Property Right** อำนาจรัฐสามารถเปลี่ยนแปลง **Private Property Rights** ได้
- การแข่งขันในตลาดสินค้าและบริการเป็น **Economic Competition** เพื่อแสวงหา **Economic Advantages** ผ่าน **Economic Exchange** โดยที่กระบวนการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจอยู่บนพื้นฐานของ **Private Property Rights**

ข้อแตกต่างประการที่สาม

- ตลาดการเมืองเป็นตลาดที่ผู้ซื้อ (ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง) จ่าย ‘เงิน’ (คะแนนเสียงเลือกตั้ง) ไปก่อน และได้รับบริการการเมือง (บริการความสุข) ภายหลัง โดยมีสถานะความไม่แน่นอน (Uncertainty) เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้า สัญญาในตลาดการเมืองเป็นสัญญาที่ไม่มีลายลักษณ์อักษรและเป็นสัญญาที่ไม่สมบูรณ์ (Incomplete Contract)
- ตลาดสินค้าและบริการเป็นตลาดที่ผู้ซื้อและผู้ขายยื่นหมูยื่นแมว

ข้อแตกต่างประการที่สี่

- ตลาดการเมืองไม่สามารถมี **Perfect Competition** เนื่องจาก
  - ❖ **Imperfect and Asymmetric Information**
  - ❖ **Asymmetries of Power**
- ตลาดสินค้าและบริการโดยทั่วไปไม่มี **Perfect Competition** แต่มีความเป็นไปได้ในการลด **Market Imperfections** ของตลาดสินค้าและบริการบางประเภท

I.3B

ความหมายของ Political Competition

Political Turnover

**Decentralization of
Political Authority**

Electoral Competition

การแข่งขันเพื่อยึดกุมตำแหน่ง ทางการเมือง

Political Turnover

การแข่งขันระหว่างนักการเมืองที่ดำรงตำแหน่ง
สส./สว. อยู่ก่อนกับคู่แข่ง

ประโยชน์

Political Accountability

นักการเมืองที่ยึดกุมตำแหน่ง
อยู่ก่อนต้องสนองตอบความ
ต้องการของประชาชนผู้มี
สิทธิเลือกตั้ง

ประโยชน์

Political Information

- * คู่แข่งเปิดโปงพฤติกรรม
ข้อผิดพลาดของนักการเมืองที่
อยู่ในอำนาจ
- * คู่แข่งชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง
ของการประกอบกิจกรรม
ทางการเมืองของ
นักการเมืองที่อยู่ในอำนาจ

โทษ

Rent Seeking

หากการแข่งขันทางการเมือง
เข้มข้นมากเกินไป

นักการเมืองที่อยู่ในอำนาจ เมื่อ
ไม่แน่ใจว่า จะชนะการเลือกตั้ง
ครั้งต่อไป อาจใช้อำนาจในการ
แสวงหาส่วนเกินทางเศรษฐกิจ
เพราะมี **Power Between
Elections**

โทษ

Noninvestment Action

Public Investment ต้องการ

Public Resources

ทั้งจากการเก็บภาษีและ

การก่อกำหนดสาธารณะ

การเก็บภาษีทำลายคะแนนนิยม

ทางการเมือง หากการแข่งขันทาง

การเมืองเข้มข้น ผู้ที่อยู่ในอำนาจ

อาจเลือกทางเดิน

Noninvestment Action เพราะ

ไม่กล้าเก็บภาษีเพิ่มขึ้น เนื่องจาก

เกรงการพ่ายแพ้ในการเลือกตั้ง

ครั้งต่อไป

การกระจายอำนาจทางการเมือง Decentralization of Political Authority

การกระจายอำนาจสู่หน่วยการปกครองท้องถิ่น
ก่อให้เกิด Inter-jurisdictional Competition

ประโยชน์

การลดทอนอำนาจของรัฐบาล
ส่วนกลาง

* กระจายทรัพยากรออกจากส่วนกลาง

* ลดสิ่งจูงใจในการ
แสวงหาส่วนเกินทาง
เศรษฐกิจในส่วนกลาง

ประโยชน์

**การสร้าง Market for
Governance**

- * หน่วยการปกครองท้องถิ่น
แข่งขันกันผลิต **Local Public
Goods** นำไปสู่ **Efficient
Political Jurisdiction**
- * หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มี
Good Governance สามารถ
ดึงดูดทรัพยากรสำหรับการ
พัฒนาจากหน่วยการปกครอง
ที่ไม่มี **Good Governance**

โทษ

การสร้างสิ่งจูงใจในการแสวงหา
ส่วนเกินทางเศรษฐกิจในหน่วย
การปกครองท้องถิ่น

การแข่งขันในการเลือกตั้ง

Electoral Competition

การแข่งขันระหว่างพรรคการเมือง

I.3C

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จาก การแข่งขันทางการเมือง

ประการแรก

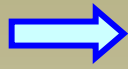
ลด Concentration of Power

ประการที่สอง

ทำให้สารสนเทศทางการเมือง
มีความสมบูรณ์มากขึ้น
ตั้งคมการเมืองมีความโปร่งใส
มากขึ้น

ประการที่สาม

ก่อให้เกิด Political
Accountability

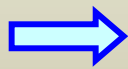
นักการเมือง/พรรคการเมือง
รับผิดชอบต่อประชาชนมากขึ้น

ประการที่ดี

ลดทอน Rent Seeking
ในกระบวนการกำหนด/
บริหารนโยบาย

ประการที่ห้า

คุณภาพของบริการสาธารณะ
ดีขึ้น

ประชาชนได้รับรู้ต้นทุน
การผลิตบริการสาธารณะ

I.3D

ผลเสียที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจาก การแข่งขันทางการเมือง

ประการแรก

Rent Seeking มีมากขึ้น หากผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่ก่อนคาดว่าจะพ่ายแพ้หรือไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

ประการที่สอง

ไม่กล้าริเริ่มนโยบายใหม่/โครงการใหม่ หากนโยบายใหม่/โครงการใหม่ต้องเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ซึ่งทำลายคะแนนนิยมทางการเมือง

I.3E

ทำอย่างไรตลาดการเมืองจึงมี การแข่งขันเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอเกี่ยวกับตลาดนักการเมือง

ขจัด Barriers to Entry and Exit

- * เลิกบังคับสังกัดพรรค
- * เลิกระบอบบัญชีรายชื่อเพื่อประโยชน์สำหรับผู้สมัคร สส.
สำเร็จการศึกษาภาคบังคับสมัครรับ
เลือกตั้งเป็น สส. ได้

ข้อเสนอเกี่ยวกับตลาดพรรคการเมือง

- **อำนาจการให้การจัดตั้งพรรคการเมือง
เป็นไปได้โดยง่าย**
  - * **เด็กเงื่อนไขจำนวนสมาชิกพรรค**
  - * **เด็กเงื่อนไขจำนวนสาขาพรรค**

ข้อเสนอเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการเมือง

- การเพิ่มความเข้มแข็งหน่วยการปกครองท้องถิ่น
- **Fiscal Decentralization**
  - * ให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นมี **Fiscal Autonomy** มีอำนาจในการจัดเก็บภาษีท้องถิ่นมากขึ้น
  - * รัฐบาลส่วนกลางจัดสรรรายได้ให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นมากขึ้น

➤ กำหนดหน้าที่หน่วยการปกครองท้องถิ่นใน
การผลิต **Local Public Goods**

* ห้ามรัฐบาลส่วนกลางผลิต **Local
Public Goods**

ข้อเสนอเกี่ยวกับสารสนเทศทางการเมือง

- เผยแพร่สถิติการเข้าประชุมของ สส./สว.
- เผยแพร่จุดยืนในการลงมติของ สส./สว.
ในการอนุมัติ/ไม่อนุมัติ
ร่างพระราชบัญญัติ สนธิสัญญาระหว่าง
ประเทศ ข้อตกลงการค้าเสรี และอื่นๆ
- เผยแพร่บัญชีทรัพย์สิน/หนี้สินของผู้ดำรง
ตำแหน่งทางการเมือง รวมทั้งผู้สมัครรับ
เลือกตั้ง สส./สว.

- เผยแพร่ข้อมูลการต้องคดีของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- เผยแพร่ข้อมูลนโยบายพรรคการเมืองที่ใช้ในการหาเสียง แต่มิได้ดำเนินการเมื่อร่วมจัดตั้งรัฐบาล
- เผยแพร่ข้อมูลการใช้จ่ายจริงของรัฐบาลในโครงการและแผนงานต่างๆ

ข้อเสนอเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันการผูกขาด ทางการเมือง

ตรา Political Competition Law

- * ห้ามพรรคการเมืองควบหรือครอบพรรค
หรือกลุ่มการเมืองอื่น (Merger and
Acquisition) ในระหว่างที่มีสภา
ผู้แทนราษฎร และมีได้ยุบสภา
- * ห้าม สส. ย้ายพรรคในระหว่างที่มี
สภาผู้แทนราษฎรและมีได้ยุบสภา
เว้นแต่การย้ายพรรคอันเนื่องมาจากพรรค
ที่สังกัดอยู่เดิมถูกยุบพรรค

I.4
ธรรมาภิบาล
Good Governance

I. ความหมายของ Good Governance

II. Transparency

III. Participation

IV. Accountability

I.4A

ความหมายของ Good Governance

I. Transparency

II. Participation

III. Accountability

I.4 B

ความโปร่งใส Transparency

ข้อพิจารณาที่ 1

Freedom of Information

- รัฐธรรมนูญให้หลักประการสิทธิและเสรีภาพในข้อมูลข่าวสาร

ข้อพิจารณาที่ 2

ข้อมูลข่าวสารทางราชการ

- ข้อมูลข่าวสารทางราชการถือเป็นสมบัติสาธารณะ
หน่วยราชการและหน่วยงานของรัฐที่
รับผิดชอบต้องเปิดเผยข้อมูลข่าวสารทาง
ราชการ
การไม่เปิดเผยมีความผิดตามกฎหมาย

ข้อพิจารณาที่ 3

กฎหมายสิทธิและเสรีภาพ ด้านข้อมูลข่าวสาร

➤ กำหนดให้กฎหมายสิทธิและเสรีภาพด้าน
ข้อมูลข่าวสารเป็นกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญ

❖ ตัวอย่าง US Freedom of
Information Act of 1966

ข้อพิจารณาที่ 4

กฎหมายสิทธิและเสรีภาพ สื่อมวลชน

- กำหนดให้กฎหมายสิทธิและเสรีภาพ
สื่อมวลชนเป็นกฎหมายประกอบ
รัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 5

รายงานการศึกษาโครงการ ลงทุนของรัฐ

➤ รายงานการศึกษาโครงการลงทุนของรัฐ
ดังต่อไปนี้ถือเป็นสมบัติสาธารณะ
หน่วยราชการและหน่วยงานของรัฐที่
รับผิดชอบต้องเปิดเผยและเผยแพร่ต่อ
สาธารณชน
การไม่เปิดเผยและไม่เผยแพร่มีความผิด
ตามกฎหมาย

- ❖ Feasibility Study
- ❖ Project Evaluation Study
- ❖ Environmental Impact Assessment Study

- พรรคการเมืองต้องรายงานยอดเงินบริจาคที่ได้รับ รวมทั้งเปิดเผยรายชื่อผู้บริจาคเงินพรรคการเมืองทุกเดือน
- หน่วยธุรกิจที่บริจาคเงินแก่พรรคการเมืองต้องแสดงรายการในบัญชีและรายงานการเงินโดยเด่นชัด

I.4 C

การมีส่วนร่วม Participation

ข้อพิจารณาที่ 1

- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 10,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้ประธานรัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่นำเสนอ

ข้อพิจารณาที่ 2

- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 20,000 คน มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อให้วุฒิสภาพิจารณาถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และตำแหน่งผู้บริหารราชการแผ่นดินระดับสูง

ข้อพิจารณาที่ 3

- ประชาชนที่รวมตัวเป็นชุมชนมีสิทธิและ
ส่วนร่วมในการจัดการ, การบำรุงรักษา
และการใช้ประโยชน์จาก
ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม
และความหลากหลายทางชีวภาพ

ข้อพิจารณาที่ 4

- โครงการหรือกิจกรรมของรัฐที่มีผลกระทบต่อไปนี้ จำต้องดำเนินการประชาพิจารณ์ก่อนเริ่มโครงการไม่น้อยกว่า 1 ปี
  - ❖ เป็นเหตุให้ประชาชนต้องย้ายถิ่นฐาน
  - ❖ มีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ
  - ❖ มีผลกระทบต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต

**การประชาพิจารณ์ต้องนำไปสู่กระบวนการ
ตกลงลดทอนผลกระทบ
และการบรรเทาภาวะทุกข์เข็ญ
รวมตลอดจนการจ่ายเงินชดเชย**

ข้อพิจารณาที่ 5

- ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีสิทธิฟ้องร้อง
หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ
รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือ
องค์กรอื่นของรัฐ ในความผิดเกี่ยวกับการ
ละเมิดและการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ตาม
บทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

I.4 D

ความรับผิดชอบ Accountability

ข้อพิจารณาที่ 1

- ในวาระการแถลงนโยบายต่อรัฐสภา ก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน นายกรัฐมนตรี ต้องแถลงด้วยว่า นโยบายที่ใช้หาเสียงในการเลือกตั้งของพรรครัฐบาล นโยบายใดบ้างที่ไม่ปรากฏในนโยบายของรัฐบาล

ข้อพิจารณาที่ 2

- รัฐบาลต้องแถลงและเสนอรายงานต่อรัฐสภาทุกปีเกี่ยวกับความก้าวหน้าในการดำเนินนโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน โดยระบุอย่างชัดเจนว่า นโยบายที่แถลงต่อรัฐสภาดังกล่าว นโยบายใดบ้างที่ยังมิได้ดำเนินการ รายงานนี้ต้องเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบ

ข้อพิจารณาที่ 3

- การใช้งบประมาณในทางสูญเปล่า และการดำเนินนโยบายผิดพลาดจนก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ หรือการเมือง รัฐมนตรีและหน่วยราชการที่รับผิดชอบ ต้องรับผิดชอบ

ภาคที่สอง
การออกแบบรัฐธรรมนูญ
(Constitutional Design)

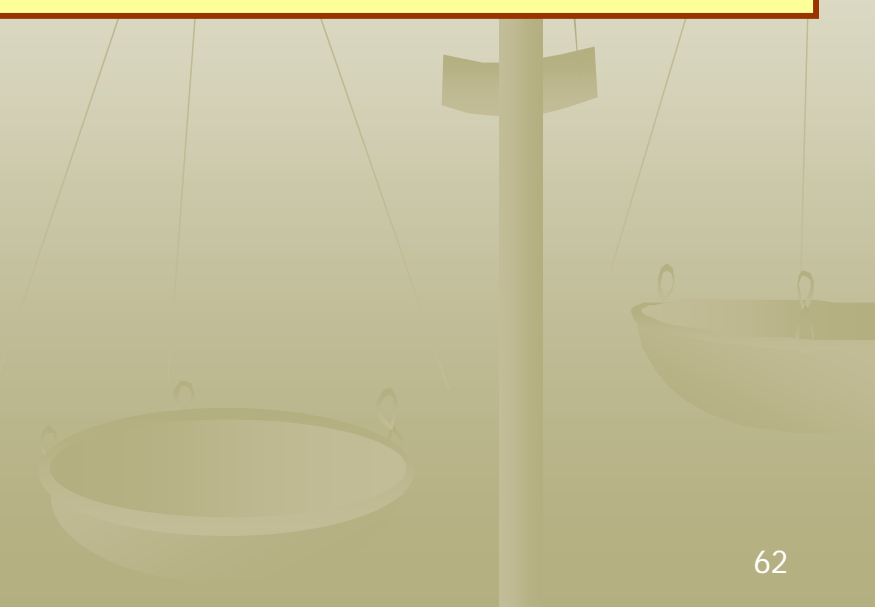
- I. หลักการออกแบบรัฐธรรมนูญ**
- II. ประเด็นสำคัญในการออกแบบรัฐธรรมนูญ**

II.1

หลักการออกแบบรัฐธรรมนูญ

หลักการข้อที่หนึ่ง

- รัฐธรรมนูญทำหน้าที่ Social Coordination Mechanism เชื่อมประสานภาคส่วนต่างๆของสังคมการเมืองให้ทำงานอย่างประสานและสอดคล้องต้องกัน

-
- การออกแบบรัฐธรรมนูญต้องสอดคล้อง และนำไปสู่เป้าหมายการปฏิรูปการเมือง เพื่อบรรลุคุณภาพที่ประชากรไทย มีชีวิตที่ดี และสังคมมีสันติสุข บทบัญญัติต่างๆในรัฐธรรมนูญต้องเชื่อม สัมพันธ์กัน

หลักการข้อที่สอง

- รัฐธรรมนูญควรมีบทบาทและหน้าที่จำกัด เฉพาะการเป็น **Social Coordination Mechanism**
- ไม่ควรทำหน้าที่การเป็นกลไกของ **Social Engineering** หรือกลไกในการกำหนด **Policy Menu** เพราะอาจมีผลทำให้เบี่ยงเบนจากการทำหน้าที่ **Social Coordination Mechanism**
- กล่าวโดยสรุป การออกแบบรัฐธรรมนูญ ควรยึดหลักการ **Balanced Institutional Design**

หลักการข้อที่สาม

- กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญจกต้องแยกต่างหากจากกระบวนการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ
- กระบวนการร่างรัฐธรรมนูญไม่ควรเปิดกว้าง เพราะอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
- กระบวนการให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญต้องเปิดกว้าง โดยต้องมีประชาพิจารณ์และการลงประชามติ

หลักการข้อที่สี่

- รัฐธรรมนูญควรจะร่างอย่างกะทัดรัด
และอ่านง่าย ปราศจากความซับซ้อน
และยกย่อนทางเทคนิคด้านกฎหมาย

หลักการข้อที่ห้า

➤ การออกแบบและการร่างรัฐธรรมนูญ
ควรเน้นการสร้างกลไกอันนำสังคม
การเมืองไปสู่เป้าหมายแห่งการปฏิรูป

❖ Political Competition

❖ Good Governance

หลักการข้อที่หก

- การออกแบบและการร่างรัฐธรรมนูญควรยึดหลักการปฏิบัติอย่างไม่ลำเอียง (Non-Discrimination Principle) ต่อสถาบันและตัวละครทางการเมืองต่างๆ

หลักการข้อที่เจ็ด

- หากสังคมมีจารีตและขนบประเพณีไทยมาแต่อดีต รัฐธรรมนูญมีจำเป็นต้องแปลงจารีตและขนบเหล่านั้น เป็นบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
- การแปลงจารีตและขนบเป็นบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ ย่อมเปิดช่องให้มีการตีความ บางครั้งการตีความเบี่ยงเบนจากจารีตและขนบที่เคยดำรงอยู่ในสังคม

II.2

ประเด็นสำคัญการออกแบบรัฐธรรมนูญ

- I. สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของชนชาวไทย
- II. อำนาจอธิปไตย
- III. อำนาจอธิปไตย
- IV. อำนาจตุลาการ
- V. การแยกอำนาจของไทย (Separation of Power) และการตรวจสอบและการถ่วงดุลการใช้อำนาจ (Check and Balance)

VI. ธรรมาภิบาล (Good Governance)

**VII. ธรรมบัญญัติการคลัง (Fiscal Constitution)
และธรรมบัญญัติการเงิน (Monetary
Constitution)**

VIII. กฎการลงคะแนนเสียง

IX. องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ

**X. กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ
และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย
เพื่ออนุรักษ์ตามรัฐธรรมนูญ**

XI. การให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ

XII. การปรัทศน์รัฐธรรมนูญ (Constitutional Review)

XIII. การแก้ไขเพิ่มเติมและการร่างรัฐธรรมนูญ

II.2 A

สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของชนชาวไทย

ข้อพิจารณาที่ 1

หน้าที่ของชนชาวไทย

- ราษฎรพึงมีหน้าที่ต่อประเทศชาติ ต่อเพื่อนร่วมสังคมและชุมชน และต่อครอบครัว
หน้าที่ใดควรบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ
ย่อมขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ร่าง
รัฐธรรมนูญ

- ❖ **หน้าที่ต่อครอบครัว
และต่อเพื่อนร่วมสังคมและชุมชนมี
ความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า
หน้าที่ต่อประเทศชาติ**
- ❖ **เหตุใดหน้าที่ต่อบิดามารดาจึงไม่
ปรากฏในรัฐธรรมนูญ**

➤ **รธน. 2550 กำหนดหน้าที่ข้าราชการ
พนักงาน ลูกจ้างหน่วยราชการ
หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ
เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ (มาตรา 74)
คำถามพื้นฐานก็คือ เป็นการกำหนด
หน้าที่เกินกว่าความจำเป็นหรือไม่?**

- **รธน. 2550 กำหนดหน้าที่ในการใช้สิทธิเลือกตั้ง (มาตรา 72)**
นัยก็คือ การบังคับให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง (Compulsory Voting) ซึ่งมีผลลดทอนเสรีภาพทางการเมืองขั้นพื้นฐาน

➤ เหตุใดรัฐธรรมนูญจึงมีบทบัญญัติว่าด้วย
สิทธิและเสรีภาพ?

- ❖ คำตอบส่วนหนึ่งก็คือ การกระทำของ
สมาชิกคนหนึ่งคนใดในสังคม อาจก่อ
ผลกระทบภายนอก (Externalities)
ซึ่งมีผลติดรอนสวัสดิการของสมาชิก
คนอื่นในสังคมเดียวกัน

- ❖ การกระทบกระทั่งอาจนำมาซึ่งความขัดแย้งและการพิพาท การระงับความขัดแย้งและข้อพิพาทจะให้เป็นที่น่าพอใจ แก่คู่กรณีย่อมต้องยึดกฎคะแนนเสียงเอกฉันท์ ซึ่งทำให้การหาข้อยุติเป็นไปได้ยาก
- ❖ การกำหนดสิทธิและเสรีภาพของประชาชนให้ ช่วยป้องกันความขัดแย้งในสังคม และลดทอนความรุนแรงของความขัดแย้ง

➤ ไม่มีบทบัญญัติสากลว่าด้วยสิทธิ
และเสรีภาพ

❖ สิทธิและเสรีภาพแตกต่างกันไปตาม
เทศะและกาละ
จึงต้องมีการทบทวนบทบัญญัติใน
รัฐธรรมนูญเป็นครั้งคราว

ข้อพิจารณาที่ 3

- **รธน. 2550 กำหนดสิทธิและเสรีภาพของ
ชนชาวไทยอย่างกว้างขวาง**
  - ❖ **สิทธิและเสรีภาพส่วนบุคคล**
  - ❖ **สิทธิในกระบวนการยุติธรรม**
  - ❖ **สิทธิในทรัพย์สิน**
  - ❖ **สิทธิและเสรีภาพในการประกอบ
อาชีพ**
  - ❖ **เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของ
บุคคลและสื่อมวลชน**

- ❖ **สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา**
- ❖ **สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข
และสวัสดิการจากรัฐ**
- ❖ **สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการ
ร้องเรียน**
- ❖ **เสรีภาพในการชุมนุมและการสมาคม**
- ❖ **สิทธิชุมชน**
- ❖ **สิทธิพิทักษ์รัฐธรรมนูญ**

➤ คำถามพื้นฐานมีอยู่ว่า รธน. 2550 กำหนดสิทธิของชนชาวไทยมากเกินไปเกินกว่าศักยภาพของรัฐในการตอบสนองหรือไม่

❖ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา

❖ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุขและสวัสดิการรัฐ

➤ สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยที่กำหนดอย่างกว้างขวางใน รธน. 2550 จะไร้ความหมายหากไม่มีการดำเนินการดังต่อไปนี้

- ❖ บัญญัติกฎหมายใหม่หรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่บังคับใช้แล้วให้อนุวัตรตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ
- ❖ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการเมืองของชนชาวไทยให้เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น

ข้อพิจารณาที่ 4

- หากมีเข้มมุ่งในการปฏิรูปการเมือง ต้อง
เน้นย้ำประเด็น **Freedom of Information**
เพราะมีผลโดยตรงต่อ **Good Governance**

ข้อพิจารณาที่ 5

➤ การปฏิรูปการเมืองควรสถาปนา Economic Rights ของชนชาวไทย

- ❖ ประชาชนมีสิทธิที่จะได้รับ
หลักประกันรายได้ขั้นต่ำเพียงพอ
แก่การประทังชีวิต
- ❖ ประชาชนทุกคนควรมีสิทธิได้รับ
บริการการศึกษา บริการสาธารณสุข
และสวัสดิการอื่นจากรัฐหรือไม่?

II.2 B

อำนาจนิติบัญญัติ

ข้อพิจารณาที่ 1

การใช้อำนาจนิติบัญญัติ

- รัฐสภาเป็นผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติ
รัฐธรรมนูญจะต้องมีบทบัญญัติเกื้อกูล
การทำหน้าที่นิติบัญญัติของสมาชิกสภา

- ❖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมายโดยไม่ต้องขอมติพรรคต้นสังกัด แต่ต้องมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่า 5% ของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่ลงนามรับรอง
- ❖ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมายเกี่ยวกับการเงิน โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายกรัฐมนตรี

➤ รัฐธรรมนูญจกต้องมีบทบัญญัติจำกัด
อำนาจฝ่ายบริหารในตราพระราชกฤษฎีกา
และพระราชกำหนด

❖ ต้องเปลี่ยนแปลงจารีตด้านนิติบัญญัติ
เพื่อให้ร่างพระราชบัญญัติมี
รายละเอียดในการกำหนดอำนาจฝ่าย
บริหารในการตราพระราชกฤษฎีกา
และพระราชกำหนด

ข้อพิจารณาที่ 2

ระบบสภาเดี่ยว
(Unicameralism)
หรือระบบสภาคู่
(Bicameralism)

- รัฐสภาควรจะเป็นระบบสภาเดี่ยว
(Unicameralism) หรือระบบสภาคู่
(Bicameralism)

ข้อสนับสนุนระบบสภาคู่มาจากการ วิเคราะห์ข้อบกพร่องของระบบสภาเดี่ยว

- ❖ ระบบสภาเดี่ยวอาจมีมติหรือผ่านร่าง
กฎหมายที่มีข้อบกพร่อง
- ❖ ระบบสภาเดี่ยวอาจก่อประโยชน์กลุ่ม
ผลประโยชน์เฉพาะมากเกินไป
- ❖ ระบบสภาเดี่ยวอาจเกิดวัฏจักรการ
ออกเสียงลงมติ (Voting Cycling)
- ❖ ระบบสภาคู่อาจขยายการเป็นตัวแทน
ของกลุ่มผลประโยชน์ที่หลากหลาย

ข้อสนับสนุนระบบสภาเดี่ยว

- ❖ ระบบสภาเดี่ยวเกื้อกูลการตรากฎหมายและการดำเนินนโยบายของรัฐบาลให้สอดคล้องกับ Voter Preferences
- ❖ ระบบสภาเดี่ยวเกื้อกูล Effective Government
- ❖ สภาสูง (วุฒิสภา) มักเป็นตัวแทนกลุ่มชนที่ได้เปรียบในสังคม/อำมาตยาธิปไตย

ข้อพิจารณาที่ 3

ระบบการเลือกตั้ง

- **สังคมนการเมืองไทยควรพัฒนาเป็นระบบทวิพรรค (Bi-Party System) หรือระบบพหุพรรค (Multi-party System)**
- **ระบบการเลือกตั้ง (Electoral System) มีผลต่อพัฒนาการของสังคมนเมือง**

❖ **Anglo-Saxon Electoral System**
นำไปสู่ **Bi-Party System**
(U.K., Canada, Australia, NZ)

➤ **Single-Member-District**
Representation: SMDR

➤ **Plurality Voting Rule**

❖ **Proportional Representation**
นำไปสู่ **Multi-Party System**

❖ **ทางเลือกที่สาม คือ Mixed Member**
Electoral System

ข้อพิจารณาที่ 4

ข้อเสนอที่พึงพิจารณา

- ระบบสภาคู่ ประกอบด้วยสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภา
- จำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
  - ❖ ผู้แทนเขตการเลือกตั้ง 300 คน
  - ❖ ผู้แทนระบบบัญชีรายชื่อ 100 คน

- การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
  - ❖ ผู้แทนระบบเขตการเลือกตั้ง ยึด Single-Member-District Representation
  - ❖ ผู้แทนระบบบัญชีรายชื่อ ใช้ประเทศเป็นเขตการเลือกตั้ง โดยไม่มีเกณฑ์คะแนนเสียงขั้นต่ำ

- จำนวนสมาชิกวุฒิสภาเท่ากับจำนวนจังหวัด จังหวัดละ 1 คน
ใช้จังหวัดเป็นเขตการเลือกตั้ง

II.2 C

อำนาจบริหาร

ข้อพิจารณาที่ 1

- นายกรัฐมนตรีต้องเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือวุฒิสภา
รัฐมนตรีไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกรัฐสภา
- ผู้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีต้องได้รับความเห็นชอบจากที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาเป็นรายบุคคล

ข้อพิจารณาที่ 2

- นายกรัฐมนตรีต้องเสนอร่างนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร ก่อนเข้าบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อขอความเห็นชอบโดยมีการลงมติ
- ในการแถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนราษฎร นายกรัฐมนตรีต้องแถลงด้วยว่า นโยบายของพรรครัฐบาลที่ใช้โฆษณาหาเสียง นโยบายใดบ้างที่ไม่ปรากฏในนโยบายที่ขอความเห็นชอบจากสภาฯ พร้อมทั้งเหตุผล

ข้อพิจารณาที่ 3

- นายกรัฐมนตรีต้องรายงานผลการดำเนินนโยบายต่อที่ประชุมร่วมของสภาผู้แทนราษฎรและวุฒิสภาอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
  - ❖ รายงานต้องระบุรายจ่ายจริงของโครงการและแผนงานต่างๆ พร้อมทั้งแจกแจงความสำเร็จและความล้มเหลว
  - ❖ รายงานต้องเผยแพร่ต่อประชาชน

II.2 D

อำนาจตุลาการ

ข้อพิจารณาที่ 1

➤ ใครมีอำนาจแต่งตั้งและปลดตุลาการ

- ❖ ศาลยุติธรรม
- ❖ ศาลรัฐธรรมนูญ
- ❖ ศาลปกครอง
- ❖ ศาลทหาร

ข้อพิจารณาที่ 2

- **อำนาจตุลาการควรก้าวล่วงไปใช้อำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารมากน้อยเพียงใด**

ข้อพิจารณาที่ 3

- **ผู้พิพากษาและตุลาการต้องมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดี**

II.2 E

การแยกอำนาจอธิปไตย (Separation of Powers) และการตรวจสอบและถ่วงดุลการใช้อำนาจ (Check and Balance)

ข้อพิจารณาที่ 1

- **Separation of Powers** ให้ความสำคัญแก่ประเด็น **Separation of Functions** และ **Check and Balance** มากกว่า **Physical Separation of Powers**

ข้อพิจารณาที่ 2

การควบคุมและตรวจสอบ การใช้อำนาจนิติบัญญัติ

- ฝ่ายบริหารมีอำนาจยุบสภา
- ฝ่ายตุลาการมีอำนาจควบคุมและตรวจสอบการใช้อำนาจนิติบัญญัติ
  - ❖ ศาลรัฐธรรมนูญควบคุมมิให้มีการตรากฎหมายที่ขัดแย้งกับรัฐธรรมนูญ
  - ❖ ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีหน้าที่ดำเนินคดีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ร่ำรวยผิดปกติ
- ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้งสมาชิกสภา

ข้อพิจารณาที่ 3

การควบคุมและตรวจสอบ การใช้อำนาจบริหาร

- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจลงมติไม่ให้ความเห็นชอบนโยบายที่รัฐบาลแถลงก่อนเข้ารับบริหารราชการแผ่นดิน
- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจลงมติไม่ไว้วางใจนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลหรือทั้งคณะ

- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจให้ความเห็นชอบพระราชกำหนด
- ฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจให้สัตยาบันแก้สัญญาและข้อตกลงระหว่างประเทศที่ฝ่ายบริหารเป็นผู้ทำ

ข้อพิจารณาที่ 4

การควบคุมและตรวจสอบ การใช้อำนาจตุลาการ

- ใครควรมีหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจตุลาการ
- จะตรวจสอบการใช้อำนาจตุลาการได้อย่างไร

ข้อพิจารณาที่ 5

องค์กรอิสระ

- องค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุม กำกับ และตรวจสอบการทำงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ เพื่อมิให้มีการกระทำที่บั่นทอนและทำลายสังคมการเมือง
  - ❖ องค์กรอิสระต้องมีหน้าที่และอำนาจที่ชัดเจน
  - ❖ ภารกิจขององค์กรอิสระอยู่ในวิสัยที่บรรลุได้

➤ สื่อมวลชนมีบทบาทในการควบคุม กำกับ และตรวจสอบสังคมการเมือง

❖ รัฐธรรมนูญต้องให้หลักประกันสิทธิในการแสดงความคิดเห็น (Right to Free Speech) และเสรีภาพสื่อมวลชน (Freedom of the Press)

ข้อพิจารณาที่ 7

การเมืองภาคประชาชน

➤ ภาคประชาชนมีบทบาทในการควบคุม
กำกับ และตรวจสอบสังคมการเมือง

❖ รัฐธรรมนูญต้องมีบทบัญญัติส่งเสริม
การมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชน

II.2 F

ธรรมาภิบาล (Good Governance)

ข้อพิจารณาที่ 1

➤ ธรรมาภิบาลมีคุณสมบัติของ Pure Public Goods ดังนั้นต้องรับภาระต้นทุนการได้มาซึ่งธรรมาภิบาล

❖ รธน. 2540 และ รธน. 2550 ยึดหลักการว่า ผู้ใดต้องการธรรมาภิบาล ผู้นั้นต้องรับภาระต้นทุนการได้มาซึ่งธรรมาภิบาล

II.2G

ธรรมเนียมการคลัง และธรรมเนียมการเงิน

ข้อพิจารณาที่ 1

การเก็บภาษีอากร

- การเก็บภาษีอากรโดยมิได้รับความเห็นชอบจากประชาชน (Taxation Without Representation) มิอาจกระทำได้
  - ❖ ธรรมเนียมการคลังนี้ทำให้การตราพระราชกำหนดเกี่ยวกับภาษีอากร มิอาจกระทำได้

ข้อพิจารณาที่ 2

รายจ่ายรัฐบาล

- รัฐบาลมีอำนาจจัดสรรงบประมาณแก่
องค์กรประชาชนและองค์การพัฒนา
เอกชนที่มีผลงานในด้านการพัฒนาสังคม
เศรษฐกิจ และการเมืองโดยประจักษ์แจ้ง

ข้อพิจารณาที่ 3

การคลังท้องถิ่น

➤ รัฐบาลจำเป็นต้องจัดสรรรายได้จากการเก็บภาษีอากรต่อไปนี้ แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นตามสัดส่วนอันพึงได้

- ❖ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
- ❖ ภาษีเงินได้นิติบุคคล
- ❖ ภาษีการบริโภค
- ❖ ภาษีการขาย
- ❖ ภาษีทรัพยากรธรรมชาติ

- รัฐบาลมีอำนาจจัดสรรรายได้แก่หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยกว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีรายได้มาก
- หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการหารายได้ท้องถิ่น

ข้อพิจารณาที่ 4

Local Public Goods

- หน่วยการปกครองท้องถิ่นมีหน้าที่ผลิตบริการที่เป็นสินค้าสาธารณะท้องถิ่น (Local Public Goods)
  - ❖ ห้ามรัฐบาลผลิตสินค้าสาธารณะท้องถิ่น เว้นแต่จะได้รับการร้องขอจากหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น

ข้อพิจารณาที่ 5

ธนาคารกลาง

- ธนาคารแห่งประเทศไทยมีความเป็นอิสระในการบริหารนโยบายการเงิน เพื่อบรรลุเป้าหมายเสถียรภาพราคาและเสถียรภาพการเงิน โดยต้องไม่ละเลยการพิจารณาผลกระทบที่มีต่อเป้าหมายความยากจนและการกระจายรายได้ รวมถึงลดจนเป้าหมายการจำเริญเติบโตทางเศรษฐกิจและการจ้างงาน

- **ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องรายงานและให้การต่อรัฐสภาอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง**

II.2H

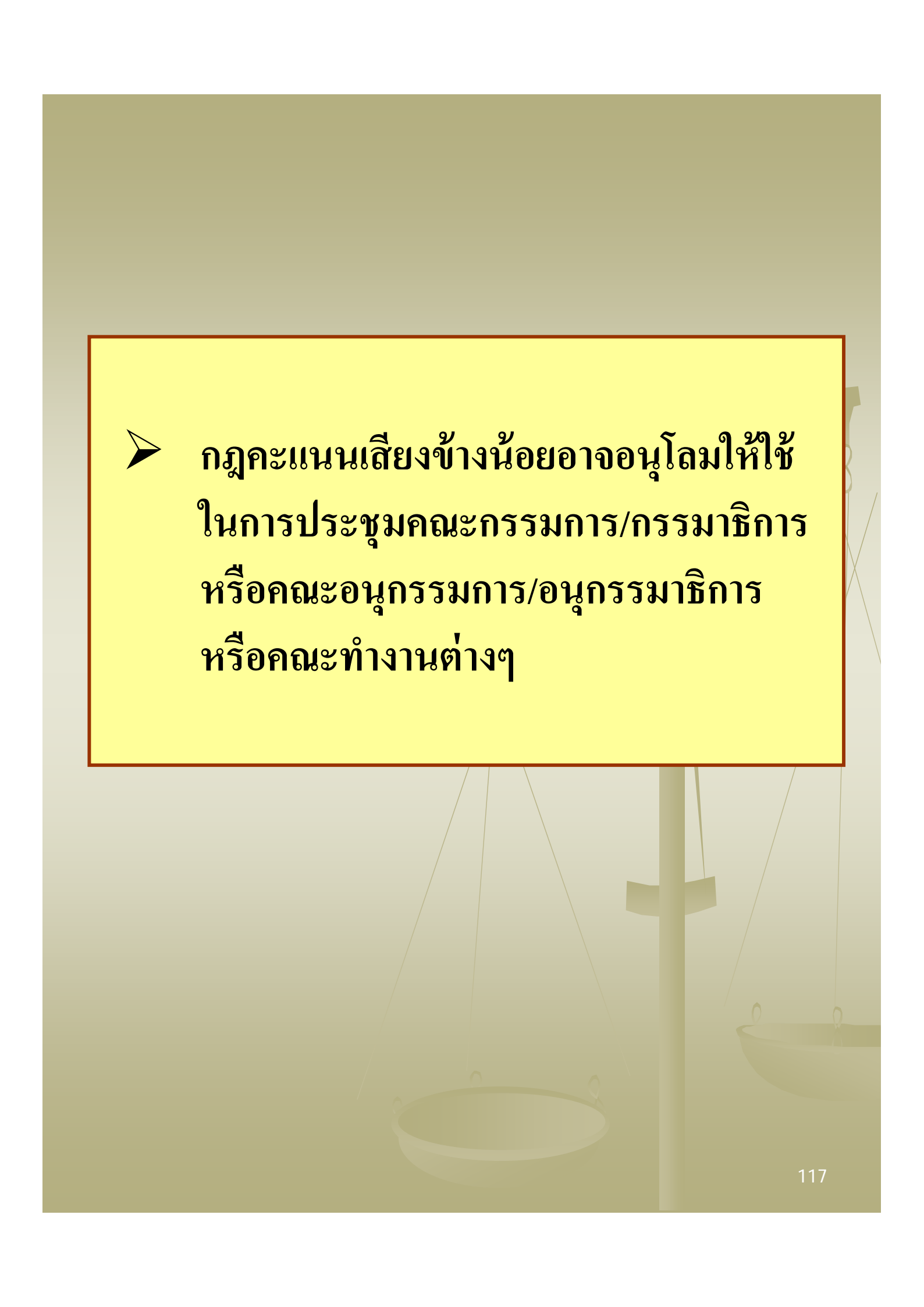
กฎการลงคะแนนเสียง (Voting Rule)

ข้อพิจารณาที่ 1

Minority Voting Rule

- กฎการลงคะแนนเสียงตามจารีต
รัฐธรรมนูญไทยเป็นกฎคะแนนเสียงข้าง
น้อย (Minority Voting Rule)

มติต้องได้รับความเห็นชอบ > 25% ของจำนวน
สมาชิกที่มีอยู่

-
- กฎคะแนนเสียงข้างน้อยอาจอนุโลมให้ใช้
ในการประชุมคณะกรรมการ/กรรมาธิการ
หรือคณะอนุกรรมการ/อนุกรรมาธิการ
หรือคณะทำงานต่างๆ

ข้อพิจารณาที่ 2

Simple Majority Rule

- วาระนิติบัญญัติต้องยึดกฎคะแนนเสียงข้างมากปกติ (Simple Majority Rule)

มติต้องได้รับความเห็นชอบ > 50% ของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่

ข้อพิจารณาที่ 3

Super-Majority Rule

- มติหรือร่างกฎหมายต่อไปนี้จะต้องยึดกฎ
คะแนนเสียงข้างมากอย่างเข้มงวด
(Super-Majority Voting Rule)

มติต้องได้รับความเห็นชอบ $> 66 \frac{2}{3}\%$ ของจำนวน
สมาชิกที่มีอยู่

- ❖ กฎหมายภาษีอากร
- ❖ กฎหมายการคลัง
- ❖ กฎหมายการเงิน
- ❖ กฎหมายที่มีผลในการสร้างการผูกขาด
- ❖ กฎหมายที่มีผลในการถ่ายโอนหรือโยกย้ายส่วนเกินทางเศรษฐกิจอย่างไม่เป็นธรรม

- ❖ กฎหมายที่มีผลกระทบต่อชนต่ำชั้น
และคนจนผู้ด้อยโอกาสในสังคม
- ❖ กฎหมายที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมและ
ทรัพยากรธรรมชาติ
- ❖ กฎหมายที่มีผลต่อการย้ายถิ่นฐาน
ของประชากร
- ❖ การอนุมัติข้อตกลงเศรษฐกิจระหว่าง
ประเทศ

ข้อพิจารณาที่ 4

Super-Majority Rule

- มติหรือร่างกฎหมายต่อไปนี้จะต้องยึดกฎ
คะแนนเสียงข้างมากอย่างสุดเข้มงวด

มติต้องได้รับความเห็นชอบ $> 75\%$ ของจำนวน
สมาชิกที่มีอยู่

- ❖ กฎหมายการขายทรัพย์สินและกิจกรรมของรัฐ
- ❖ การประกาศสงคราม
- ❖ กฎหมายหรือข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีผลเปลี่ยนแปลงพระราชอาณาเขตหรือเขตอำนาจรัฐ

II.2 I

องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 1

➤ องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญควรจำกัดเฉพาะองค์กรที่ทำหน้าที่อภิบาลสังคม การเมืองให้เป็นไปตามบทบัญญัติ

- ❖ ควบคุม
- ❖ กำกับ
- ❖ ตรวจสอบ

ข้อพิจารณาที่ 2

➤ องค์กรอิสระที่ทำหน้าที่จัดระเบียบ ควบคุม กำกับ และตรวจสอบกิจกรรมเฉพาะบาง กิจกรรม มิควรถือเป็นองค์กรอิสระตาม รัฐธรรมนูญ หากแต่ควรตราไว้ในกฎหมาย เฉพาะ

❖ องค์กรคุ้มครองผู้บริโภค

❖ องค์กรจัดสรรคลื่นความถี่

วิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ และ วิทยุโทรคมนาคม

ข้อพิจารณาที่ 3

➤ องค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญบางองค์กร
ไม่สามารถทำหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ
และสิ้นเปลืองงบประมาณโดยใช้เหตุ

- ❖ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ❖ สถาบันที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ

ข้อพิจารณาที่ 4

- การจัดตั้งองค์กรประเมินและติดตามการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาล และการดำเนินการของธนาคารแห่งประเทศไทย
- ทำหน้าที่ **Independent Evaluation and Monitoring Body** ทำนองเดียวกับ **IMF Independent Evaluation Office (IEO)**, **World Bank Independent Evaluation Group (IEG)** และ **US General Accounting Office**

- ❖ มีอำนาจในการขอข้อมูลจากหน่วยราชการและหน่วยงานของรัฐ และมีอำนาจเรียกข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าให้การ
- ❖ มีหน้าที่เสนอรายงานต่อประชาชนและรัฐสภา

II.2 J

การตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญและ
การแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเพื่ออนุวัติตาม
รัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 1

- สภาร่างรัฐธรรมนูญนำเสนอกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และร่างกฎหมายต่างๆที่แก้ไขเพิ่มเติมเพื่ออนุวัติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ และขอความเห็นชอบจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 2

- ในกรณีที่สภาร่างรัฐธรรมนูญไม่สามารถเสนอร่างกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และร่างกฎหมายต่างๆที่แก้ไขเพิ่มเติมเพื่ออนุวัติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ได้ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จำเป็นต้องระบุเรื่องการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่บังคับใช้อยู่แล้ว เพื่ออนุวัติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

❖ **สาระสำคัญของกฎหมาย**

❖ **เงื่อนไขในการตรา หรือแก้ไข
เพิ่มเติมกฎหมาย**

➤ ภายในกำหนด 2 เดือน เมื่อรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ รัฐบาลที่รับผิดชอบจักต้องเริ่มต้นกระบวนการตรากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่บังคับใช้อยู่แล้ว เพื่ออนุวัติตามรัฐธรรมนูญฉบับใหม่

❖ มีบทลงโทษรัฐบาลที่รับผิดชอบหากไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

II.2 K

การให้ความเห็นชอบร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 1

การให้ความเห็นชอบ

- ร่างรัฐธรรมนูญจกต้องได้รับความเห็นชอบจากสภาร่างรัฐธรรมนูญ และจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง โดยการออกเสียงประชามติ

ข้อพิจารณาที่ 2

กฏคะแนนเสียง

- มติความเห็นชอบของสภาร่างรัฐธรรมนูญ ยึดกฏคะแนนเสียงข้างมากอย่างเข้มงวด โดยต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกว่าสองใน สามของจำนวนสมาชิกที่มีอยู่
- ประชามติยึดกฏคะแนนเสียงข้างมากปกติ โดยต้องได้รับคะแนนเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่ง ของจำนวนประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

II.2 L

การปรัทัศน์รัฐธรรมนูญ

Constitutional Review

ข้อพิจารณาที่ 1

- เมื่อรัฐธรรมนูญบังคับใช้มาแล้วครบ 10 ปี ให้ประชุมฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายตุลาการ พิจารณาแต่งตั้ง คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินผลการบังคับใช้รัฐธรรมนูญ ฉบับดังกล่าว และจัดทำรายงานเผยแพร่ต่อ สาธารณชน

❖ ในกรณีที่คณะกรรมการฯ เห็นว่า
สมควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม
รัฐธรรมนูญ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบอาจ
พิจารณาริเริ่มกระบวนการดังกล่าว

II.2 M

การแก้ไขเพิ่มเติมและ การร่างรัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 1

ง่ายหรือยาก

- รัฐธรรมนูญควรแก้ไขเพิ่มเติมได้ง่ายหรือไม่
หากรัฐธรรมนูญร่างมาอย่างดีแล้ว
การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญควรทำได้
ยาก เพื่อเสถียรภาพของรัฐธรรมนูญ

ข้อพิจารณาที่ 2

หน้าที่ใคร

- รัฐสภามีควรร่างรัฐธรรมนูญและแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ เพราะมีผลประโยชน์ได้เสียจากรัฐธรรมนูญ
- เมื่อมีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ หรือแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญฉบับที่บังคับใช้อยู่ ให้จัดตั้งสภาร่างรัฐธรรมนูญ (Constitutional Convention) เพื่อทำหน้าที่นี้

ข้อพิจารณาที่ 3

- ผู้ที่มีสิทธิเสนอญัตติการแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญหรือการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ไม่ควรจำกัดเฉพาะคณะรัฐมนตรีและสมาชิกรัฐสภา หากควรให้สิทธิแก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง และสถาบันต่างๆในสังคมการเมือง

- ให้สภาร่างรัฐธรรมนูญแต่งตั้ง
คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้มี
ประสบการณ์ด้านต่างๆ เพื่อทำหน้าที่ร่าง
รัฐธรรมนูญ

➤ ร่างรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมหรือ
ร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่จกบังคับใช้ได้
ก็ต่อเมื่อได้รับความเห็นชอบจากสภาร่าง
รัฐธรรมนูญและจากประชาชนผู้มีสิทธิ
เลือกตั้ง โดยการออกเสียงประชามติ

❖ กฎการลงคะแนนเสียง ดูหัวข้อ
“การให้ความเห็นชอบร่าง
รัฐธรรมนูญ”

ข้อพิจารณาที่ 4

ผลประโยชน์ทับซ้อน

- ห้ามสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ และ
กรรมการในคณะกรรมการร่าง
รัฐธรรมนูญ ดำรงตำแหน่งในรัฐสภา
คณะรัฐมนตรี และองค์กรอิสระตาม
รัฐธรรมนูญในวาระแรกที่มีการบังคับใช้
รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

“.. Many forms of Government have been tried, and will be tried in this world of sin and woe. No one pretends that democracy is perfect or all-wise. Indeed it has been said that democracy is the worst form of Government except all those others forms that have been tried from time to time.”

Sir Winston Churchill (1874-1965)

House of Commons Speech,

November 11, 1947